

**Apostolische brief
in de vorm van een motu proprio
van paus Franciscus**

Jullie zijn het licht van de wereld

Jullie zijn het licht van de wereld. Een stad kan niet verborgen blijven als ze boven op een berg ligt (Mt 5, 14).

Onze Heer Jezus Christus roept iedere gelovige op om een lichtend voorbeeld van deugdzaamheid, integriteit en heiligheid te zijn. We zijn namelijk allemaal geroepen om concreet te getuigen van het geloof in Christus in ons leven en vooral in de relatie met onze naaste.

Misdaden van seksueel misbruik beledigen onze Heer, veroorzaken fysieke, psychologische en geestelijke schade bij de slachtoffers en schaden de gemeenschap van gelovigen. Om ervoor te zorgen dat deze daden, in al hun vormen, zich niet opnieuw voordoen, is een voortdurende en diepgaande bekering van de harten noodzakelijk, onderbouwd door concrete en doeltreffende acties waarbij iedereen in de Kerk betrokken is, zodat persoonlijke heiligheid en moreel engagement de volle geloofwaardigheid van de boodschap van het Evangelie en de doeltreffendheid van de zending van de Kerk kunnen helpen bevorderen. Dit is alleen mogelijk met de genade van de Heilige Geest die in ons hart uitgestort wordt, want wij moeten altijd de woorden van Jezus in gedachten houden: *Los van Mij kunnen jullie niets* (Joh 15, 5). Ook al is er al veel bereikt, we moeten blijven leren van de bittere lessen uit het verleden om hoopvol naar de toekomst te kunnen kijken.

Deze verantwoordelijkheid ligt in de eerste plaats bij de opvolgers van de apostelen, aan wie God de pastorale leiding van zijn volk toevertrouwt en van wie Hij eist dat ze zich engageren om nauwgezet in de voetsporen van de goddelijke Meester te treden. Vanwege hun ambt besturen de bisschoppen namelijk, *als plaatsvervangers en afgezanten van Christus de particuliere kerken door hun raadgevingen, aanmoedigingen en voorbeelden, maar ook door hun gezag en hun gewijde macht. Hiervan maken zij echter slechts gebruik om hun kudde in waarheid en heiligheid op te bouwen, het woord indachtig dat de voornaamste zich moet gedragen als de jongste en degene die bevelen geeft als iemand die dient* (Oecumenisch Concilie Vaticanum II, constitutie *Lumen Gentium* 27). Wat in eerste instantie de opvolgers van de apostelen aangaat, geldt net zo goed voor allen die op verschillende manieren bedieningen in de Kerk uitoefenen, deel uitmaken van evangelische raden of geroepen worden om het christelijke volk te dienen. Daarom is het goed dat er wereldwijd procedures toegepast worden om deze misdaden, die het vertrouwen van de gelovigen aantasten, te voorkomen en te bestrijden.

Daarom heb ik op 7 mei 2019, een apostolische brief in de vorm van een motu proprio, met normen *ad experimentum* voor een periode van drie jaar, afgekondigd.

Nu deze periode verstreken is, rekening houdend met de opmerkingen van de bisschoppenconferenties en de dicasteries van de Romeinse curie, na evaluatie van de afgelopen jaren, en om een betere toepassing van wat is vastgesteld te bevorderen, zonder afbreuk te doen aan de bepalingen van het Wetboek van Canoniek Recht en van het Wetboek van Canoniek Recht van de Oosterse Kerken in strafrechtelijke en procedurele zaken,

bepaal ik:

TITEL I

Algemene bepalingen

Art. 1 – Toepassingsgebied

§1. Deze normen zijn van toepassing op meldingen betreffende geestelijken of leden van instituten van gewijd leven of sociëteiten van apostolisch leven en moderatoren van internationale verenigingen van gelovigen die door de Apostolische Stoel erkend of opgericht zijn, betreffende:

a)

* een misdrijf tegen het zesde gebod van de decaloog, gepleegd door middel van geweld of bedreiging of door misbruik van gezag, of door iemand te dwingen seksuele handelingen uit te voeren of te ondergaan;

** een misdrijf tegen het zesde gebod van de decaloog, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die niet over al van zijn verstandelijke vermogens beschikt of op een kwetsbare volwassene;

*** het immoreel verwerven, bezitten, tonen of verspreiden, op welke wijze of met welk middel dan ook, van pornografische afbeeldingen van minderjarigen of van personen die die niet over al van hun verstandelijke vermogens beschikken;

**** het rekruteren of aanzetten van een minderjarige of een persoon die niet over al van zijn verstandelijke vermogens beschikt of een kwetsbare volwassene, om op pornografische afbeeldingen te verschijnen of om deel te nemen aan echte of gesimuleerde pornografische vertoningen;

b) de gedragingen waaraan de in art. 6 bedoelde personen zich schuldig maken, bestaande uit handelingen of nalatigheden die erop gericht zijn om een burgerlijk onderzoek of een kerkelijk onderzoek van administratieve of strafrechtelijke aard tegen een van de in §1 bedoelde personen te belemmeren of te ontwijken, met betrekking tot de onder letter a) van deze paragraaf bedoelde strafbare feiten.

§2. Met betrekking tot deze normen wordt verstaan onder:

a) *minderjarige*: iedere persoon jonger dan achttien jaar; een persoon die niet over al van zijn verstandelijke vermogens beschikt, wordt met een minderjarige gelijkgesteld;

b) *kwetsbare volwassene*: een persoon die zich in een toestand van invaliditeit, lichamelijke of geestelijke beperking of vrijheidsberoving bevindt, waardoor zijn wils- en begripsvermogen, of althans zijn vermogen om zich tegen een vergrijp te verzetten, feitelijk, zelfs incidenteel, beperkt wordt;

c) *pornografisch materiaal met minderjarigen*: elke voorstelling van een minderjarige, ongeacht het gebruikte middel, die betrokken is bij expliciete seksuele handelingen, ongeacht of deze echt of gesimuleerd zijn, en elke voorstelling van de geslachtsorganen van minderjarigen voor wellust of winstbejag.

Art. 2 – Ontvangen van meldingen en gegevensbescherming

§1. Rekening houdend met de bepalingen die door de respectieve bisschoppenconferenties, bisschoppensynodes van de patriarchale en de grootaartsbisschoppelijke Kerken of de raden van hiërarchen van de respectieve Kerken *sui iuris* aangenomen kunnen worden, moeten de bisdommen of eparchieën, afzonderlijk of gezamenlijk, beschikken over bureaus of organen die voor het publiek toegankelijk zijn, voor het ontvangen van meldingen. Bij deze kerkelijke organen of bureaus moeten de meldingen ingediend worden.

§2. De in dit artikel bedoelde informatie wordt zo beschermd en behandeld dat de veiligheid, integriteit en vertrouwelijkheid ervan gewaarborgd wordt, in overeenstemming met de canons 471, 2° CIC en 244 §2, 2° CCEO.

§3. Met uitzondering van de bepalingen van artikel 3 §3, geeft de ordinaris die de melding ontvangen heeft, deze onverwijld door aan de ordinaris van de plaats waar de feiten plaatsgevonden zouden hebben en aan de ordinaris van de persoon die de melding doet. Tenzij beide ordinarissen anders overeenkomen, is het de verantwoordelijkheid van de ordinaris van de plaats waar de feiten zich voorgedaan zouden hebben, om te handelen overeenkomstig de rechtsnormen die voor dit specifieke geval voorzien zijn.

§4. Voor de toepassing van deze titel worden eparchieën gelijkgesteld met bisdommen en wordt de hiërarch gelijkgesteld met de ordinaris.

Art. 3 – Melding

§ 1. Behalve wanneer een geestelijke kennis krijgt van de informatie tijdens de uitoefening van zijn ambt op het *forum internum*, is een geestelijke of een lid van een instituut van gewijd leven of van een sociëteit van apostolisch leven, telkens wanneer hij verneemt of gegronde redenen heeft om aan te nemen, dat een van de in artikel 1 bedoelde handelingen gepleegd is, verplicht dit onverwijld te melden aan de ordinaris van de plaats waar de feiten zich voorgedaan zouden hebben of aan een andere ordinaris, overeenkomstig de canons 134 CIC en 984 CCEO, met uitzondering van de bepalingen van §3 van dit artikel.

§2. Iedere persoon, vooral de leken gelovigen die ambten bekleden of bedieningen uitoefenen in de Kerk, kan een melding doen betreffende een van de in artikel 1 bedoelde feiten, volgens de in het voorgaande artikel beschreven modaliteiten of op een andere passende wijze.

§3. Wanneer de melding betrekking heeft op een van de in artikel 6 genoemde personen, moet ze gericht worden aan de autoriteit die aangewezen is overeenkomstig de bepalingen van artikelen 8 en 9. De melding kan altijd, rechtstreeks of via de pauselijke vertegenwoordiger, naar het bevoegde dicasterie gestuurd worden. In het eerste geval informeert het dicasterie de pauselijke vertegenwoordiger.

§4. De melding moet zoveel mogelijk bijzonderheden bevatten, zoals informatie over het tijdstip en de plaats van de feiten, over de betrokken of ingelichte personen, evenals over alle andere omstandigheden die nuttig kunnen zijn om een nauwkeurige beoordeling van de feiten te garanderen.

§5. De informatie kan ook ambtshalve - *ex officio* - verkregen zijn.

Art. 4 – Bescherming van de persoon die de melding indient

§1. Een melding doen overeenkomstig artikel 3 creëert geen schending van het beroepsgeheim.

§2. Met uitzondering van de bepalingen van de canons 1390 CIC en de canons 1452 en 1454 CCEO, zijn schade berokkenen, vergelding of discriminatie ten gevolge van het indienen van een melding, verboden en kunnen zij gelijkgesteld worden met de gedragingen vermeld in artikel 1 §1, letter b).

Aan de persoon die de melding doet, aan de persoon die beweert schade geleden te hebben en aan de getuigen, kan geen zwijgplicht met betrekking tot de inhoud van hun aangifte opgelegd worden, met uitzondering van de bepalingen van artikel 5 §2.

Art. 5 – Zorg voor personen

§1. De kerkelijke autoriteiten verbinden zich ertoe ervoor te zorgen dat personen die verklaren schade geleden te hebben, alsook hun familieleden, waardig en met respect behandeld worden; zij bieden hun in het bijzonder:

- a) een opvang, luisterend oor en begeleiding, onder meer door specifieke diensten;
- b) geestelijke bijstand;
- c) medische, therapeutische en psychologische bijstand, al naargelang het specifieke geval.

§2. In alle gevallen moeten de rechtmatige bescherming van de goede naam en de persoonlijke levenssfeer van alle betrokken personen, evenals de vertrouwelijkheid van de persoonsgegevens, gewaarborgd worden. Het vermoeden bedoeld in artikel 13, § 7, is van toepassing op de gerapporteerde personen, met uitzondering van de bepalingen van artikel 20.

TITEL II

Bepalingen i.v.m. bisschoppen en personen met gelijkwaardige rechten

Art. 6 - Subjectief toepassingsgebied

De procedurele normen waarnaar in deze titel verwezen wordt, hebben betrekking op de in artikel 1 bedoelde strafbare feiten en gedragingen, begaan door:

- a) kardinalen, patriarchen, bisschoppen en gezanten van de paus van Rome;
- b) geestelijken aan wie de pastorale leiding toevertrouwd is of was van een particuliere Kerk of van een daarmee gelijkgestelde Latijnse of oosterse entiteit, met inbegrip van de personele ordinariaten, voor de feiten die tijdens hun ambtstermijn - *durante munere* - gepleegd zijn;
- c) geestelijken aan wie de pastorale leiding van een personele prelatuur toevertrouwd is of was, voor de feiten die *durante munere* gepleegd zijn;
- d) geestelijken die aan het hoofd staan of stonden van een publiek kerkelijke vereniging, met incardinatiebevoegdheid, voor de feiten die *durante munere* gepleegd zijn;

e) personen die de hoogste moderatoren zijn of waren van instituten van gewijd leven of sociëteiten van apostolisch leven van pauselijk recht, alsook de kloosters *sui iuris*, voor de feiten die *durante munere* gepleegd zijn;

f) leken gelovigen die moderatoren zijn of waren van internationale verenigingen van gelovigen, erkend of opgericht door de Apostolische Stoel, voor de feiten die *durante munere* gepleegd zijn.

Art. 7 – Bevoegd dicasterie

§1. Voor de toepassing van deze titel wordt onder *bevoegd dicasterie* verstaan het *Dicasterie voor de Geloofsleer*, met betrekking tot de strafbare feiten die door de geldende normen aan dit dicasterie voorbehouden zijn, alsook in alle andere gevallen en binnen de grenzen van hun respectieve bevoegdheid, krachtens het eigen recht van de Romeinse curie:

- het *Dicasterie voor de Oosterse Kerken*;

- het *Dicasterie voor de Bisschoppen*;

- het *Dicasterie voor de Evangelisatie van de Volkeren*;

- het *Dicasterie voor de Clerus*;

- het *Dicasterie voor de Instituten van Gewijd Leven en de Sociëteiten van Apostolisch Leven*;

- het *Dicasterie voor de Leken, het Gezin en het Leven*.

§2. Om een optimale coördinatie te verzekeren, brengt het bevoegde dicasterie het staatssecretariaat en de andere rechtstreeks betrokken dicasteries op de hoogte van de melding en het resultaat van het onderzoek.

§3. De in deze titel bedoelde communicatie tussen de metropoliet en de Heilige Stoel vindt plaats door tussenkomst van de pauselijke vertegenwoordiger.

Art. 8 – Procedure van toepassing in geval van een melding betreffende een bisschop van de Latijnse Kerk en andere in artikel 6 genoemde personen

§1. De autoriteit die de melding ontvangt, stuurt deze ofwel door naar het bevoegde dicasterie of naar de metropoliet van de kerkprovincie waarin de aangegeven persoon zijn domicilie heeft.

§2. Als de melding betrekking heeft op de metropoliet, of wanneer de metropolitane stoel vacant is, wordt de melding doorgestuurd naar de Heilige Stoel, evenals naar de suffragane bisschop met de hoogste anciënniteit, op wie in dit geval de volgende bepalingen met betrekking tot de metropoliet van toepassing zijn. Evenzo worden de meldingen naar de Heilige Stoel doorgestuurd met betrekking tot personen die de pastorale leiding hebben over kerkelijke circonscriptions die rechtstreeks onder de Heilige Stoel ressorteren.

§3. Als de melding een pauselijke gezant betreft, wordt ze rechtstreeks naar het staatssecretariaat doorgestuurd.

Art. 9 – Procedure van toepassing op bisschoppen van de oosterse Kerken en op andere in artikel 6 genoemde personen

§1. Als de melding betrekking heeft op een bisschop of een persoon met gelijkwaardige rechten, van een patriarchale, grootaartsbisschoppelijke of metropolitane Kerk *sui iuris*, wordt ze doorgestuurd naar de desbetreffende patriarch, grootaartsbisschop of metropoliet van de Kerk *sui iuris*.

§2. Als de melding betrekking heeft op een metropoliet van een patriarchale of grootaartsbisschoppelijke Kerk, die zijn ambt uitoefent op het grondgebied van deze Kerken, wordt ze doorgestuurd naar de patriarch of de grootaartsbisschop.

§3. In de bovenstaande gevallen stuurt de autoriteit die de melding ontvangen heeft deze ook door naar het *Dicasterie voor de Oosterse Kerken*.

§4. Als de aangegeven persoon een bisschop of een metropoliet is buiten het grondgebied van de patriarchale, grootaartsbisschoppelijke of metropolitane Kerk *sui iuris*, wordt de melding doorgestuurd naar het *Dicasterie voor de Oosterse Kerken* dat, als het dit wenselijk acht, de bevoegde patriarch, grootaartsbisschop of metropoliet *sui iuris* informeert.

§5. Als de melding een patriarch, een grootaartsbisschop, een metropoliet van een Kerk *sui iuris* of een bisschop van de andere oosterse Kerken *sui iuris* betreft, wordt de melding doorgestuurd naar het *Dicasterie voor de Oosterse Kerken*.

§6. De volgende bepalingen met betrekking tot de metropoliet zijn van toepassing op de kerkelijke autoriteit aan wie de melding op grond van dit artikel doorgestuurd wordt.

Art. 10 - Procedure van toepassing op de hoogste moderatoren van de Instituten van Gewijd leven of de Sociëteiten van Apostolisch Leven

Als de melding betrekking heeft op zij die de hoogste moderatoren zijn of geweest zijn van Instituten van Gewijd Leven of Sociëteiten van Apostolisch Leven van pauselijk recht, of van kloosters *sui iuris* in Rome (*in Urbe*) of in de suburbicaine bisdommen, wordt de melding doorgestuurd naar het bevoegde dicasterie.

Art. 11 – Eerste taken van de metropoliet

§1. De metropoliet die de melding ontvangt, vraagt onverwijld dat hij door het bevoegde dicasterie aangewezen wordt om een onderzoek te starten.

§2. Het dicasterie geeft onmiddellijk, en in ieder geval binnen de dertig dagen na ontvangst van de eerste melding van de pauselijke vertegenwoordiger of van het overnameverzoek van de metropoliet, de passende instructies over de te volgen procedure in het concrete geval.

§3. Als de metropoliet oordeelt dat de melding ongegrond is, informeert hij het bevoegde dicasterie, door tussenkomst van de pauselijke vertegenwoordiger, en gelast de archivering ervan, met uitzondering van een andersluidende opdracht van deze laatste.

Art. 12 – Toewijzing van het onderzoek aan een andere persoon dan de metropoliet

§1. Als het bevoegde dicasterie, na raadpleging van de pauselijke vertegenwoordiger, het wenselijk acht het onderzoek toe te vertrouwen aan een andere persoon dan de metropoliet, moet de metropoliet hiervan op de hoogte gebracht worden. De metropoliet overhandigt alle relevante informatie en documenten aan de door het dicasterie aangewezen persoon.

§2. In het geval bedoeld in de vorige paragraaf, zijn de volgende bepalingen met betrekking tot de metropoliet ook van toepassing op de persoon die met de uitvoering van het onderzoek belast wordt.

Art. 13 – Verloop van het onderzoek

§1. Zodra hij aangesteld is door het bevoegde dicasterie en in overeenstemming met de ontvangen instructies over de te volgen procedure, zal de metropoliet, persoonlijk of door de tussenkomst van een of meer geschikte personen:

- a) relevante informatie over de feiten verzamelen;
- b) toegang krijgen tot de informatie en documenten die voor het onderzoek noodzakelijk zijn en die in de archieven van de kerkelijke bureaus bewaard worden;
- c) zo nodig de medewerking van andere ordinarissen of hiërarchen verkrijgen;
- d) informatie vragen aan personen en instellingen, ook de burgerlijke, die nuttige elementen voor het onderzoek kunnen verschaffen, als hij dit opportuun acht en met inachtneming van de bepalingen van §7 van dit artikel.

§2. Als het nodig is om een minderjarige of kwetsbare volwassene te horen, doet de metropoliet dit op een passende wijze die rekening houdt met hun toestand en met de wetten van de staat.

§3. Als er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de informatie of de documenten met betrekking tot het onderzoek verwijderd of vernietigd kunnen worden, neemt de metropoliet de nodige maatregelen om ze te bewaren.

§4. Ook wanneer hij een beroep doet op andere personen, blijft de metropoliet in elk geval verantwoordelijk voor de leiding en het verloop van het onderzoek, evenals voor de strikte uitvoering van de instructies vermeld in artikel 11 §2.

§5. De metropoliet wordt bijgestaan door een vrij gekozen notaris volgens de regels van canon 483 §2 CIC en 253 §2 CCEO.

§6. De metropoliet is verplicht onpartijdig en vrij van belangenconflicten te handelen. Als hij zich in een belangenconflict bevindt of niet in staat is de vereiste onpartijdigheid te bewaren om de integriteit van het onderzoek te waarborgen, is hij verplicht zich terug te trekken en de situatie aan het bevoegde dicasterie te melden. Evenzo is iedereen die vindt dat er in een bepaalde situatie sprake is van een belangenconflict, verplicht het bevoegde dicasterie hiervan op de hoogte te brengen.

§7. De persoon die voorwerp uitmaakt van het onderzoek, heeft altijd recht op het vermoeden van onschuld en de legitieme bescherming van zijn goede naam.

§8. In het geval dat het bevoegde dicasterie hierom verzoekt, informeert de metropoliet de betrokken persoon over het onderzoek dat tegen hem of haar loopt, hoort hij zijn/haar relaas over de feiten en nodigt hij de persoon uit een verweerschrift in te dienen. In dergelijke gevallen kan de persoon tegen wie een onderzoek loopt zich laten bijstaan door een procurator.

§9. In overeenstemming met de ontvangen instructies, stuurt de metropoliet periodiek een informatieve nota over de stand van het onderzoek naar het bevoegde dicasterie.

Art. 14 – Inschakelen van gekwalificeerde personen

§1. In overeenstemming met de eventuele richtlijnen van de bisschoppenconferentie, de bisschoppensynode of de raad van hiërarchen over de wijze waarop de metropoliet in het onderzoek bijgestaan kan worden, is het aangewezen dat de bisschoppen van de respectieve provincie, afzonderlijk of gezamenlijk, lijsten van gekwalificeerde personen opstellen waaruit de metropoliet die personen kan kiezen die het meest geschikt zijn om hem in het onderzoek bij te staan, aansluitend bij de vereisten van de zaak en, vooral, rekening houdend met de medewerking die leken, in overeenstemming met de canons 228 CIC en 408 CCEO, kunnen bieden.

§2. De metropoliet is echter vrij om andere, even gekwalificeerde personen, te kiezen.

§3. Iedere persoon die de metropoliet bijstaat in het onderzoek is verplicht onpartijdig en vrij van belangenconflicten te handelen. Als hij vindt dat er een belangenconflict is of dat hij niet in staat is de noodzakelijke onpartijdigheid te bewaren die nodig is om de integriteit van het onderzoek te waarborgen, is hij verplicht zich terug te trekken en de situatie aan de metropoliet te melden.

§4. De personen die de metropoliet bijstaan, leggen de eed af dat ze hun opdracht naar behoren en loyaal zullen vervullen, met inachtneming van de bepalingen van artikel 13 §7.

Art. 15 – Duur van het onderzoek

§1. Het onderzoek moet op korte termijn, en in ieder geval binnen de termijn vermeld in de instructies van artikel 11 § 2, afgerond worden.

§2. Als daar gegronde redenen voor zijn en nadat hij een informatieve nota over de stand van het onderzoek doorgestuurd heeft, kan de metropoliet aan het bevoegde dicasterie vragen de termijn te verlengen.

Art. 16 – Voorzorgsmaatregelen

Als de feiten of omstandigheden dit vereisen, stelt de metropoliet aan het bevoegde dicasterie voor om passende maatregelen of voorzorgsmaatregelen te nemen tegen de persoon die het voorwerp van onderzoek is. Het dicasterie neemt deze maatregelen, na de pauselijke vertegenwoordiger gehoord te hebben.

Art. 17 – Oprichting van een fonds

§1. De kerkprovincies, bisschoppenconferenties, bisschoppensynodes en raden van hiërarchen kunnen een fonds oprichten om de kosten van de onderzoeken te dekken. Dit fonds wordt opgericht in overeenstemming met de canons 116 en 1303 §1, 1° CIC en 1047 CCEO, en wordt beheerd in overeenstemming met de normen van het canonieke recht.

§2. Op vraag van de verantwoordelijke metropoliet worden de fondsen die nodig zijn voor het doel van het onderzoek aan hem ter beschikking gesteld door de beheerder van het fonds. De metropoliet blijft verplicht om aan het einde van het onderzoek aan de beheerder verantwoording af te leggen.

Art. 18 – Overhandiging van de akten en het *votum*

§1. Na afronding van het onderzoek overhandigt de metropoliet de originele versie van de akten aan het bevoegde dicasterie, samen met zijn *votum* met betrekking tot de onderzoeksresultaten en antwoordend op eventuele vragen vervat in de krachtens artikel 11 §2 gegeven instructies. Een kopie van de akten moet in het archief van de bevoegde pauselijke vertegenwoordiger bewaard worden.

§2. Met uitzondering van latere instructies van het bevoegde dicasterie, vervallen de bevoegdheden van de metropoliet zodra het onderzoek afgerond is.

§3. In overeenstemming met de instructies van het bevoegde dicasterie, deelt de metropoliet op verzoek het resultaat van het onderzoek mee, aan de persoon die beweert schade geleden te hebben, en in voorkomend geval, aan de persoon die aangifte deed of aan hun wettelijke vertegenwoordigers.

Art. 19 – Vervolgmaatregelen

Het bevoegde dicasterie handelt in overeenstemming met de rechtsnormen zoals voorzien voor het specifieke geval, tenzij het een aanvullend onderzoek gelast.

Art. 20 – Naleving van de burgerlijke wetten

De huidige normen zijn van toepassing, met uitzondering van de rechten en plichten die op elke plaats door de burgerlijke wetten vastgesteld zijn, in het bijzonder die met betrekking tot de eventuele meldingsplicht aan de bevoegde burgerlijke autoriteiten.

Ik decreteer dat deze apostolisch brief in de vorm van een motu proprio, zal worden afgekondigd door publicatie in *l'Osservatore Romano*, en in werking zal treden op 30 april 2023, en dat het vervolgens zal gepubliceerd worden in de *Acta Apostolicae Sedis*. Met de inwerkingtreding ervan wordt het vorige apostolische schrijven in de vorm van een motu proprio, afgekondigd op 7 mei 2019, ingetrokken.

Rome, bij Sint-Pieter, op 25 maart 2023, feest van de Aankondiging van de Heer, in het elfde jaar van mijn pontificaat.

+ Franciscus